

Mùa Xuân Sơn cước

Tiết Đông Xuân ...

Khoảng mười giờ tối, chúng tôi ba người bạn có cùng sở thích du lịch dã ngoại, tập trung tại sân ga Hà Nội, háo hức chờ đón chuyến tàu xe lửa đi Sapa Lào Cai. Trời hơi se lạnh khi màn đêm buông xuống. Tuy vậy, du khách cũng cảm thấy chút ấm cúng từ xa khi nhìn những bóng đèn tròn vàng treo lủng lẳng ở những sạp bán hàng rong tấp nập người ra vào trước sân ga. Đây hàng bún miến ngan khói bốc nghi ngút từ nồi súp nóng hôi với lớp mỡ vàng sáng sủa, kia đĩa bánh cuốn nhân thịt băm với vài lát giò và cọng ngò tây, nọ chõng bánh giò bánh chưng gói bằng lá dong mới luộc còn rỉ nước nhiều xuống đường ... Quang cảnh phố đêm với những quán hàng làm tôi thêm thường hương vị món ăn quê hương chi lạ.

Ba người nối đuôi nhau len lỏi giữa đám đông du khách chờ đợi chuyến tàu, trong đó thanh niên thanh nữ ngoại quốc chiếm đa số. Tôi cảm thấy vui lây khi thấy du khách tươi cười đùa giỡn với nhau, đến từ khắp nơi trên thế giới. Cũng như họ, chúng tôi đi tìm cảm giác mạo hiểm kỳ bí ở miền núi rừng Tây Bắc mà trước nay chỉ biết qua sách vở hay tài liệu du lịch.

Chợt loa phóng thanh của nhà ga thông báo bắt đầu đến giờ xét vé vào cửa, đoàn người từ từ ùn dãn qua cửa hẹp. Đa số họ đeo ba lô chật ních hành trang nhích san sát kê nhau. Tôi mỉm cười khi thấy những khách ngoại quốc dường như hiểu ngầm thông báo, có lẽ họ đã du lịch dã ngoại đó

đây, nên quen cảnh đoán mò như thế này. Mà đi du lịch về với thiên nhiên, cần gì mà phải nói nhiều, tôi nghĩ thầm. Du khách chỉ cần mở to mắt ngắm nhìn phong cảnh mới, ráng lắng nghe đủ loại âm thanh lạ tai quanh mình, như vậy cũng đủ làm chuyến du lịch thích thú rồi.

Ở trong sân ga, vài đoàn tàu sắt đậu song song nhau, nghe tiếng ken két của một đầu máy tàu đang di chuyển chậm chậm nới móc vào toa xe kêu rầm rầm, làm chúng tôi luống cuống đi tìm cho nhanh đoàn tàu của mình. Tim đập thình thịch vì quấy ba lô nặng chình chịch, lại chạy lúp xúp như lính đi hành quân, tôi thở hổn hển khi leo lên toa hành khách. Chúng tôi và một ông khách ngoại quốc già ở chung một khoang giường nằm. Tôi tạm hài lòng với tiện nghi trên toa, khá hơn nhiều so với đoàn tàu Thống Nhất mà tôi đi cách đây khoảng chục năm. Sau khi ổn định sắp xếp hành trang, tôi làm quen với ông khách chung phòng, trạc độ lục tuần, đến từ châu Âu. Với dáng gầy gò ốm yếu của người ở tuổi hưu trí, ông ta lặn lội đi đây đó theo đám trai trẻ, làm tôi nể phục.

Cuối cùng, sau ba hồi còi tàu dài, đoàn tàu chậm chậm nghiêng ken kết đường rầy rời khỏi nhà ga Hàng Đẫy. Giữa đêm, tiếng còi tàu hú vang lạnh lạnh rồi vang dội lại xé tai khi con tàu chạy ngang những con hẻm đông đúc nhà cửa mọc san sát dọc đường xe lửa. Những mái nhà thấp thoáng ánh đèn vàng ấm cúng vùn vụt lướt ngang khung cửa sổ, tôi cố dán mắt tò mò nhìn theo để biết nếp sống dân giả miền Bắc ra sao. Cảnh này làm tôi nhớ những xóm nhà ở gần ga Hòa Hưng hay ga Bình Triệu ngày xưa. Tiếng còi tàu lạnh lạnh lạnh lùng, đôi đường rầy lạnh căm, sương đêm mờ ảo ... tất cả gọi cho khách lãng du một chút gì thi vị mệnh mang trong lòng.

Đoàn tàu chạy tăng tốc độ khi ra khỏi thành phố, tiếng gió và mưa đêm thổi sạt vào thân tàu. Con tàu lắc lư khi chạy ngang qua khúc đường chông chênh, làm tăng thú tìm mạo hiểm cho du khách trên tàu. Đêm đã khuya, cơ thể cũng mỏi nhừ, tôi cuốn mình trong tấm chăn mỏng và cố ru ngủ lấy sức cho những ngày tới. Mò tay vào túi dết, lôi cái Ipod ra, tôi tiếc hùi hụi rằng mình đã quên download cái CD của nhạc sĩ Phạm Duy. Như bún riêu với mắm tôm, nghe nhạc trữ tình quê hương trong đêm giông gió giữa lòng miền Bắc như vậy chắc sẽ tuyệt vời. Sau cơn mưa giông, ánh trăng khuyết lúc ẩn lúc hiện sau rừng tre nửa ngút ngàn vụt qua khung cửa sổ, cảnh đồng quê Việt Nam chìm lắng mê hoặc lòng người lữ khách ...

Tiếng bánh xe sắt nghiêng ken kết trượt dài trên đường rầy, tiếng lạch cạch quen tai kêu chậm dần, tôi giật mình tỉnh giấc. Bầu trời ngoài kia sáng lờ mờ, bụi cỏ lau lông trắng trời từ từ qua khung cửa. Rùng mình vì khí lạnh ban mai, tôi quần tằm mềm mỏng quanh người, đứng lên nhìn ra cửa sổ. Tôi ngẩn ngơ nhìn cảnh đẹp sông núi quê hương lúc bình minh trước mắt mình. Kia thượng nguồn sông Hồng nước đục phù sa trôi cuộn cuộn dưới khe vực. Một cảm giác xúc động dâng lên trong lòng khi mình

trông thấy tận mắt cội nguồn của dòng sông lịch sử này.

Trên sườn đồi, nương rẫy trải dài trên vùng đất nâu còn hằn vết mưa lũ, một sự cảm thông với cuộc sống nông dân nhọc nhằn, chăm chỉ cặm cuội cuộc đất trồng khoai và mong sẽ có tương lai sáng sủa hơn. Với tâm trạng chán ngán mệt mỏi do đời sống thành thị bon chen phức tạp, tôi ao ước được sống một ngày đơn sơ giản dị như người nông dân ở mái nhà tranh có khói bếp trắng ấm cúng xa xa kia.

Tiếng loa thông báo rằng con tàu sắp đến ga cuối thị xã Lào Cai thúc dục mọi người trong phòng lỏm còm ngồi dậy. Con tàu chạy chậm chậm vào ga. Nhà ga nhỏ trông đông đúc người chờ đợi. Miếng sân xi măng dọc sân ga còn đọng ướt sũng nước mưa, có lẽ có một trận mưa lớn đêm qua, thêm vào gió núi sương rừng khắc nghiệt ở đây. Du khách Tây ta đông đúc quải ba lô nối đuôi nhau dọc hành lang, nhích từ từ ra cửa toa, hớn hờ nhảy xuống và đi bộ từng đoàn về phía nhà ga. Một cơn gió lạnh buổi sáng thổi tạt vào mặt, tôi hít sâu và hy vọng sẽ nhớ mãi mùi cây cỏ của vùng Tây Bắc này.

Các hướng dẫn viên du lịch và tài xế chen nhau ở cổng ga đón mời hành khách. Người hướng dẫn viên của nhóm là một thanh niên trông hiền lành thiện cảm. Anh ta dẫn chúng tôi đi qua bãi đất gồ ghề, đến chiếc xe jeep nhuộm bụi đường. Sau vài câu chào hỏi xã giao, anh tài xế đề nghị khởi hành đi thẳng lên Sapa. Chúng tôi vui vẻ đồng ý lên xe và bắt đầu bàn luận kế hoạch du ngoạn trong mấy ngày tới.

Cảnh sắc hai bên đường khác dần, trông sinh động thêm khi nắng lên trên con đường đèo quanh co. Tôi lấy máy chụp hình và bắt đầu nhắm ống kính nơi cảnh sông núi quê hương xinh đẹp chung quanh. Ở vùng tọa độ thấp, người Kinh chiếm đa số dân cư ngụ tại thôn xã dọc đường. Cây cỏ mùa xuân tươi mơn mớn dẹt thành tấm

thảm màu xanh lá non trông mát mắt. Thỉnh thoảng, vài cây hồng đào bích vụt ngang qua, trang điểm báo hiệu mùa Xuân đang đến. Xa xa, một làn khói bếp tỏa lãng đãng lên cao, lơ mờ đục trắng sau bụi tre nứa trong thôn làng, làm người du khách cảm nhận được sự ấm cúng gia đình ai đó từ thôn xóm miền quê. Vài trẻ mục đồng dẫn trâu ra đồng mót lúa và nhai cọng rơm vàng tươi sau vụ gặt đông xuân vừa qua. Tôi ao ước được dừng xe lại, lội bộ vào những thôn xóm và cánh đồng xa ấy, để ghi lại những sắc thái quê hương mà tôi mới có dịp đến đây lần đầu. Chợt nhớ tới bản nhạc Em Bé Quê của nhạc sĩ Phạm Duy:

*Ai bảo chăn trâu là khổ
Chăn trâu sướng lắm chứ
Ngồi mình trâu, phất ngọn cờ lau
Và miệng hát nghêu ngao
Vui thú không quên học đâu
Năm đôi non gió mát
Cát tiếng theo tiếng lúa đang reo
Em đánh vần thật mau...*

Chiếc xe hơi tiếp tục hùng hục leo dốc trên con đường tráng nhựa ngoằn ngoèo quanh vách núi. Càng lên cao cảnh vật thay đổi dần, từ cánh đồng bằng thanh bình sang cảnh núi non hùng vĩ. Ngoạn mục nhất khi hiện ra những thửa ruộng bậc thang san sát bên nhau trên sườn đồi. Dưới khe vực kia, ẩn hiện dòng sông bạc khúc khuỷu, nơi nước cuộn cuộn len lỏi qua ghềnh đá. Cơn mưa xuân như tiếp sức cho dòng sông thêm mạnh mẽ đưa nước từ nguồn tìm đường về miền xuôi.

Vào xế trưa, xe đến thị xã Sapa. Những sợi nắng chiều làm sáng lên đám mây bạc treo lơ lửng trên bầu trời cao. Nắng dường như vàng hơn, bao trùm sưởi ấm con phố nhỏ cứ êm ả như thế từ bao năm. Không khí và cảnh vật làm tôi nhớ đến thành phố Đà Lạt hay Pleiku ở miền Nam mấy chục năm trước. Phố xá Sapa về chiều còn nhộn nhịp với khách du lịch tụ năm tụ ba dọc đường. Nhiều xe chở khách đi tham quan từ sáng sớm bắt đầu đổ về con phố. Trong

khi chờ làm thủ tục ở khách sạn, tôi bước ra ngoài săn thêm hình. Sapa lấy dãy núi Fansipan cao sừng sững làm bờ chắn gió ở hướng Tây. Cảnh núi rừng hùng vĩ chung quanh tăng thêm vẻ kỳ bí chốn này. Trong khuôn viên khách sạn dựng lên căn nhà sàn của dân tộc thiểu số, vài người nộm khoác bộ áo sắc đỏ sặc sỡ của người Dao gây nhiều chú ý cho khách vắng lai.

Nhiệt độ xuống nhanh vào lúc hoàng hôn. Đứng ở ban công của phòng ngủ, nhìn ra dãy núi chạy dọc hướng nam bắc cao chót vót, che khuất ánh mặt trời ở bờ tây. Dưới kia thoai thoải những ngọn đồi thấp tròn đầy nương rẫy. Nghe tiếng loong coong từ những cái lon buộc ở cổ trâu bò, rồi nghe tiếng trẻ nít nô đùa vọng lên, làm khách lãng du có một cảm giác yên bình cuối ngày ở một góc miền của đất nước.

Trời nhá nhem tối, chúng tôi chuẩn bị đi bát bộ dạ hành. Khí lạnh từ núi khiến du khách phải đi co ro khi lội bộ ra hướng nhà thờ chính thị xã. Dọc đường có những hàng quán nhỏ nhỏ dễ thương. Những tiệm trưng bày áo quần thổ cẩm sặc sỡ trong tủ kính sáng trưng. Những áo gối, khăn thêu, tấm liễn, đồ thổ cẩm do người dân tộc thêu dệt được trưng bày rất mỹ thuật, khiến du khách muốn mua vài món để trang hoàng nhà cửa hay làm quà tặng người thân. Các cô bán hàng trẻ trung xinh xắn với giọng ngọt ngào đơn đả, khiến du khách khó từ chối vào xem. Bên kia đường, một quán tranh nhỏ. Sản phẩm hơi lạ mắt là những tranh vẽ trên giấy bồi bằng màu nước, họa các cô gái dân tộc Thái, Tày, H'Mong, Dao ... Hình vẽ cô gái Thái trắng trông xinh xắn yêu điệu trong bộ xiêm y quyền rũ. Họa sĩ dường như cố tình vẽ cô gái H'Mong có trán hơi dô ra trong bộ y phục sắc đen tuyền truyền thống. Đây cũng là nơi giúp khách du lịch hiểu thêm nét văn hóa độc đáo của các dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc.

Theo lời giới thiệu của một người bạn kinh nghiệm du lịch, chúng tôi lần mò tìm

ra tiệm thuốc bắc ở chợ. Nơi đây, chúng tôi nhăm nháp thử các loại rượu dân tộc, qua lời giải thích vui vẻ sành sỏi của ông chủ tiệm người kinh. Ghé đây, mục đích chính của chúng tôi là tắm xông hơi theo kiểu người Dao. Ông chủ quán khoe rằng đây là phương pháp vật lý trị liệu dân dã hiệu nghiệm nhất, giúp thư giãn cơ thể cho các du khách quá mệt mỏi vì leo rừng lội núi như người sơn cước. Du khách nằm ngâm mình trong những thùng gỗ, sâm sấp nước nóng pha thuốc dân tộc màu vàng nâu như nước chè, khói nóng bốc mù mịt, làm cơ thể cảm thấy dễ chịu sảng khoái. Du khách tha hồ nhâm nhi các ly rượu dân tộc thơm nồng. Cứ thế, các thớ thịt trên cơ thể của du khách như muốn duỗi nhào ra với phương pháp trị liệu nội công ngoại kích kỳ thú này.

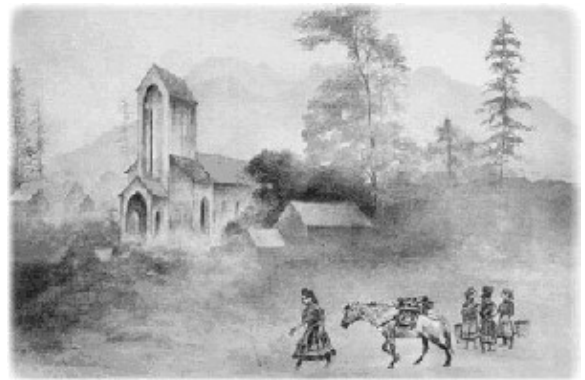
Sau đó chúng tôi ghé một quán ăn bình dân, nơi mùi thịt nướng bốc ra mù mịt thơm phức. Hy vọng sẽ được biết những món ăn chưa nếm thử bao giờ trong đời. Quán làm bằng gỗ thô sơ, bàn ghế gỗ kiểu đơn giản đánh vẹt ni đen như răng nhuộm của người dân tộc. Nhìn ánh lửa bập bùng, con heo sữa quay đỏ au, mỡ nhỏ xuống kêu xèo xèo trên đồng than hồng, làm chúng tôi thấy đói cồn cào cả ruột gan. Nhìn tờ thực đơn, du khách không tránh tò mò khi đọc những món ăn lạ hoắc như thịt ngựa lúc lắc, cánh gà rừng ướp xả chiên bơ, heo sữa (dân địa phương gọi là heo cặp nách) quay ... Trong khi người bạn đồng hành bặm nhậm cứ mãi mê nhìn các chai rượu xếp hàng trên tủ, nào rượu mơ, rượu sim, rượu Sán Lùng, rượu Táo mèo ... uống vào chắc sẽ tăng khẩu vị bội phần. Gia đình chủ quán đơn giản phục vụ khách và giải thích cặn kẽ về các món rượu đặc sản. Chúng tôi vui vẻ cùng ly chúc mừng nhau cho một ngày du lịch tốt đẹp.

Trên đường về khách sạn, chúng tôi ghé ngang “Chợ Tình”, đồn rằng đây là nơi trai gái dân tộc tụ tập hẹn hò làm quen. Chợ Tình ở Sapa ngày nay không còn vẻ tinh tú mộc mạc dân tộc như ngày xưa. Trai gái

dân tộc thời tân đương như không còn nét chân chất ngây ngô. Vài cô gái dân tộc còn xô cả trang ngoại ngữ lưu loát tự nhiên với du khách ngoại quốc.

Đêm khuya, sương giăng mờ ảo trên lối về gây ấn tượng trong lòng khách viễn du. Phía nương đồi, những bếp lửa bập bùng xa xa như những con đom đóm lập loè trong bóng đêm. Tiếng khèn gọi bạn tình réo rắt của các chàng trai dân tộc vang vọng trong màn đêm làm tăng vẻ huyền hoặc của miền sơn cước Sapa.

...

Trời gần sáng, âm thanh từ thôn xóm gần đó đánh thức tôi dậy. Mở cửa sổ, tôi chưa hết ngạc nhiên nhìn cảnh đẹp thiên nhiên khi trời hừng đông. Nương rẫy núi rừng còn mờ trong sương khói. Vài tia nắng mai chiếu xuyên qua tầng lá của lũy tre rừng. Tiếng chim kêu ríu rít trong rừng, tiếng trẻ em gọi ới ới rủ nhau đi học, tiếng khua loong coong của đàn trâu bò cần mẫn ra đồng cây bừa ... Tất cả như quyện lại thành bản hợp xướng đậm chất dân quê miền núi.

Hôm nay chúng tôi đi tham quan khu núi đá cổ, nơi lưu lại vết tích ngôn ngữ tượng hình của người dân tộc cách đây mấy ngàn năm. Nửa đường, đến khúc ven triền núi ghồ ghề lởm chởm đá khiến xe hơi không qua nổi, chúng tôi đành nhảy lên xe gắn máy ôm đi tiếp đoạn đường còn lại. Rẽ vào một làng dân tộc bên đường, nơi có

chiếc cầu treo tự chế bắc ngang qua khe suối sâu. Thật lạ mắt khi thấy ba con trâu lững thững bình thân đi qua cầu ván treo đong đưa. Dưới chân cầu, dòng nước suối chảy róc rách len lõi qua bãi đá cuội tròn trơn lu. Bên bờ suối, một con trâu khác cúi đầu ngất những đợt cỏ non. Xa xa, một căn nhà tranh khuất một phần dưới bụi tre. Tất cả hình ảnh đan thành một bức tranh đồng quê chân chất, có lẽ làm du khách Tây hay ta nhớ hoài.

Cuối cùng, chúng tôi cũng tới đích. Đi men theo con đường ruộng đây lỗ chân trâu để xem di tích hàng chữ cổ tượng hình trên một phiến đá tròn nằm giữa cánh đồng tro gốc rom sau mùa gặt. Đứng trước di tích cổ ngữ quý hiếm, nhưng ống kính của tôi cứ quay sang chụp bầy heo mọi một mẹ ba con ú na ú nân đang mãi mê ủi bùn sinh văng tung tóe, trông thật dễ thương.

...

Ngày sau, chúng tôi đi chợ phiên Bắc Hà, cách Sapa khoảng bốn giờ lái xe. Đường tương đối dễ lái vì đi vùng bằng phẳng. Nhưng ở đoạn chót, xe leo dốc cao về nơi núi cao, nơi dân thiểu số thường sinh sống. Chợ Bắc Hà là chợ phiên cuối tuần của dân tộc thiểu số. Nơi đây, các dân Tày, Mường, Nùng, Dao, Thái, Mèo ... họp chợ để trao đổi hàng hóa. Ở đây, dân thiểu số trao đổi cả trâu, bò, ngựa và các gia cầm khác. Nghe kể rằng dân thiểu số có món ăn nổi tiếng gọi là Thặng Cổ (thịt và lòng ngựa hầm kiểu phá lấu), nên chúng tôi tò mò lui vào nhà lòng chợ xem cho biết. Mùi thum thum của món này làm tôi nhớ đến mùi mắm bò hóc ở xứ chùa tháp. Đi sang hàng vật dụng và vải vóc, tôi bấm máy chụp hình lia lịa vì màu sắc rất sặc sỡ của áo quần người dân tộc. Người Dao mặc áo đỏ tươi, dân Tày mặc áo xanh lam hay xanh lá cây, dân Mường mặc áo sặc đen ...

Chặng cuối của hành trình, chúng tôi lên xem Cổng Trời, nơi đỉnh đèo có cột mốc biên giới giữa hai tỉnh Lào Cai và Lai

Châu. Đứng trên đèo, du khách ngắm ánh tà dương, xem gió lung lay đám cây cỏ cờ lau hoang dại, nhìn con đường đèo ngoằn ngoèo dài ngun ngút. Cảnh núi non hùng vĩ trong gió vi vu làm tôi nhớ tới bản nhạc Đôi Mắt Người Sơn Tây của nhạc sĩ Phạm Đình Chương, phổ từ thơ của tướng Quang Dũng viết trong thời chinh chiến:

*Đôi mắt Người Sơn Tây
U uẩn chiều luân lạc
Buồn viễn xứ khôn khuây,
Buồn viễn xứ khôn khuây
Em hãy cùng ta mơ
Mơ một ngày đất mẹ
Ngày bóng dáng quê hương
Đường hoa khô ráo lệ ...*

Về lại Sài Gòn, khi nghe ca sĩ Đức Tuấn hát bản nhạc này ở phòng trà ca nhạc, tôi có nhiều cảm xúc dạt dào hơn xưa vì dường như mình đã có chút giây phút trở về với không gian lẫn thời gian lịch sử gắn liền với bài hát này.

Chuyến du lịch dã ngoại của chúng tôi còn nhiều điều thú vị, không thể ghi lại hết lên trang ký sự này. Trăm nghe không bằng mắt thấy, nếu bạn đọc có cùng sở thích ngao du sơn thủy, và đặc biệt muốn tìm hiểu văn hoá của dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc, Sapa là một trong những nơi nên viếng thăm, đẹp nhất khi vào mùa Xuân của đất trời ...

Nguyễn Tăng Minh
12C3 - 1979

